

Onderzoeksplan

Een onderzoek naar gepersonaliseerd leren in Schotland

Studiereis Schotland
MLI 2021-2023

Oktober 2022

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1. Aanleiding	3
2. Onderzoeksontwerp	10
Literatuurlijst	14

Inleiding

Wat zou er gebeuren als het onderwijs volledig gepersonaliseerd zou zijn? Wij als master studenten aan de master Leren en Innoveren aan de Driestar Hogeschool denken dat het verandering zou brengen in de manier waarop het onderwijs vormgegeven wordt, de manier waarop docenten lesgeven, hoe studenten zich ontwikkelen tot startende beroepsprofessional en wel het meest: dat de lerende eigenaar is van zijn of haar leerproces. Wij geloven dat een ontwikkeling op het gebied van gepersonaliseerd leren bijdraagt aan de ontwikkeling van de lerende en zorgt voor een optimaal leerklimaat. Als studiegroep zijn wij gemotiveerd om ons te verdiepen in het onderwijs in Schotland om vervolgens te analyseren of er winst te behalen valt in het verbeteren van onze dagelijkse beroepspraktijk. De studiegroep heeft een diverse achtergrond, van het basisonderwijs, middelbaar beroepsonderwijs (mbo) tot het hoger beroepsonderwijs (hbo). In dit onderzoeksplan staat gepersonaliseerd leren (Struyven, 2013) centraal. Als groep willen wij dit onderzoeken in internationaal perspectief. In het hoofdstuk over de aanleiding van het onderzoek wordt de achtergrond van deze keuze verder toegelicht. Daarbij wordt ook toegelicht wat het motief is om Schotland te bezoeken. Het begrippenkader omtrent gepersonaliseerd leren wordt uitgewerkt in het theoretisch kader waarna een koppeling wordt gemaakt naar de onderzoeksopzet. Naast het beschrijven van de hoofd- en deelvragen wordt ingegaan op validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek. Met dit onderzoeksplan zoeken wij naar een antwoord op de vraag "op welke wijze er gepersonaliseerd onderwijs wordt gegeven op scholen in Schotland".

Gouda, oktober 2022

1. Aanleiding

In dit hoofdstuk bespreken we wat de redenen zijn om voor onze studiereis Schotland te bezoeken. Hierin wordt ook duidelijk wat de focus van ons onderzoek is.

Vormingsgerichte benadering

Als groep zijn we geïnspireerd door de vormingsgerichte (ofwel handelingsgerichte) benadering. We ervaren dat ons eigen onderwijs niet altijd afgestemd is op de leerling. We lijken vast te zitten in een systeem gericht op kennisoverdracht, CITO-scores en examendoelen. Veel liever zouden we onderwijs zien die de brede vorming van de leerling vooropstelt. Ook wel de vormingsgerichte benadering genoemd. In deze benadering heeft men oog voor de ontwikkeling van het kind tot volwassene die zijn eigen gaven leert ontwikkelen te midden van een omgeving die het vormingsproces mogelijk maakt (het gezin, de familie, de school, de buurt, de kerk) (De Muynck et al., 2015, p. 162). Deze vormingsgerichte benadering breekt het resultaatgerichte systeem open en verschuift de focus naar de leerling.

Wanneer we deze benadering hanteren zien we de leerling als persoon. Het sluit aan bij de systeemtransformatie die de samenleving nu doormaakt waarin men meer gericht is op heelheid: de integratie van alle waarnemingen, op alle niveaus van ons bewustzijn. Er is een meer holistische kijk op onszelf en de wereld (Boonstra, De Graaf Bierbrauwer, & Carstens, 2019, p. 34). Biesta spreekt ook wel over de drie domeinen: kwalificatie, socialisatie en subjectificatie (Biesta, 2015). Hierin wordt duidelijk dat de taak van onderwijs breder ligt dan alleen kennisoverdracht.

De rol van de leerling of student verandert in het onderwijs wanneer we spreken over vorming. Het is namelijk een proces van de leerling. Van Laar (2019, p. 6) zegt: "Vorming is een act van de zich vormende persoon in relatie tot iets of iemand anders". Het is iets dat in de leerling zelf plaatsvindt. Een sociaal proces, maar ook een persoonlijk proces. Dat zou betekenen dat de rol van de leerling ook meer ruimte zou moeten kunnen krijgen in zijn of haar proces. Dat is juist iets wat we soms missen in ons onderwijs. Wellicht komt dit door de diepgaande verandering die deze benadering vraagt van scholen en zij daar geen tijd voor hebben. Kortom, er kunnen belemmeringen zijn om deze benadering goed uit te kunnen voeren. Wij vragen ons af wat een goede manier is om de vormingsgerichte benadering door te voeren in het onderwijs, waarbij we met name de vraag hebben je alle leerlingen individueel bedient in hun persoonlijke proces. We zijn nieuwsgierig naar hoe andere landen dit doen.

De keuze voor Schotland

In onze zoektocht naar landen in die meer aandacht hebben voor de ontwikkeling van de leerlingen hebben we inhoudelijke en praktische overwegingen moeten maken.

Inhoudelijk hebben we gezocht op termen als 'onderwijsbehoeften', 'differentiatie', 'betekenisvol onderwijs'. We stuitten op meerdere landen die hier aandacht aan besteden, zoals IJsland en Denemarken. Om hierin een keuze te maken hebben we naar praktische zaken gekeken. Zo wilden we graag een korte vliegroute hebben met (het liefst) een rechtstreekse verbinding. Omdat we ook graag meer van de omgeving willen zien en de cultuur willen leren kennen, is er ook gekeken naar wat er te doen is in die omgeving en naar het vervoer ter plaatse. Ook is er gekeken naar het algehele kostenplaatje. Uiteindelijk is Schotland onze keuze geworden.

Het Schotse onderwijs

De Schotse overheid benoemt op hun website dat zij de leerlingen in het centrum van hun onderwijs zetten: "Scotland's curriculum places learners at the heart of education." (Education Scotland, z.d.). Dit curriculum is opgesteld voor leerlingen van 3 tot en met 18 jaar en is gericht op brede vorming. Het heet 'Curriculum for Excellence' (Education Scotland, z.d.). Het CfE beschrijft vier hoofddoelen. Het gaat erom leerlingen te vormen tot succesvolle lerenden, personen met zelfvertrouwen, verantwoordelijke burgers en effectieve participanten (Education Scotland, z.d.).

Om dit in de praktijk te brengen heeft de overheid in Schotland een aantal zaken genoteerd die deze vier hoofddoelen zouden ondersteunen. Een van deze zaken is het begrijpen van de lerende, waarbij enkele kernpunten benoemd worden:

Het kennen van kinderen en jongeren en waar zij zijn in hun individuele leertrajecten

Het luisteren naar de lerenden en horen wat hun motivatie en ambities zijn

Het in staat stellen van eigenaarschap bij de lerende en mogelijkheden tot personalisatie

Het gebruik maken van observaties, assessments en feedback om het leren te ontwerpen en te ontwikkelen (Education Scotland, z.d.).

Bovenstaande punten sluiten aan bij onze interesses in het onderwijs.

Om meer focus in ons onderzoek te creëren is ervoor gekozen om het principe 'personalisation and choice' te onderzoeken. In een van de vijf sturingsdocumenten die de overheid gemaakt heeft om scholen te helpen het curriculum vorm te geven wordt dit principe uitgewerkt ('personalised learning') (Education Scotland, 2012). Daarbij benoemen ze het belang van keuze in het onderwijs voor het creëren van goed onderwijs:

"A school is excellent to the extent that learners have choice in their learning. Teachers fully demonstrate the links with previous learning across the curriculum and real-life situations and make new learning meaningful. Learners themselves want to reach the highest possible standards." (Education Scotland, 2012, p. 1)

Schotland heeft vanaf het begin het land proberen te betrekken bij hun onderwijs- vernieuwing door middel van een nationaal debat. Naar aanleiding hiervan ontstond een vernieuwingstraject dat leidde tot het Curriculum of Excellence. De overheid heeft daarnaast bij de uitwerking en implementatie van het CfE het brede onderwijsveld proberen te betrekken door middel van consultaties en werkgroepen (SLO, 2019). Het land heeft geen dichtgetimmerd curriculum, maar lijkt meer een ‘besturingssysteem’ te hebben waarmee het onderwijs wordt vormgegeven en zij ze de betrokkenen niet uit het oog verliezen. Deze ‘politieke volwassenheid’ kan leerzaam zijn voor Nederland

Deze manier van werken, de visie op brede vorming en de aandacht voor gepersonaliseerd leren maakt ons nieuwsgierig naar hoe het Schotse onderwijs er in de praktijk uit ziet, hoe zij handen en voeten geven aan dit curriculum. Wij hopen dat dit onderzoek ons verder helpt om visie te ontwikkelen op gepersonaliseerd leren en inzichten biedt op welke wijze we dit ruimte kunnen geven in ons eigen onderwijs.

Uit de analyse van het onderwijssysteem in Schotland blijkt met het vormen van de eigen regering fundamentele keuzes te zijn gemaakt in het kader van gepersonaliseerd onderwijs. Vanuit de ‘interrogation’ lijkt er in Schotland veel ervaring te zijn met gepersonaliseerd onderwijs waardoor er is gekozen dit onderwijssysteem te onderzoeken.

Vanuit een analyse van het onderwijssysteem in Schotland en voorgaande begripsbepaling van gepersonaliseerd onderwijs is een hoofdvraag en zijn deelvragen voor onderzoek opgesteld. In het onderzoek zal worden gekeken naar gepersonaliseerd onderwijs op macro-, meso-, en microniveau. Macroniveau op het niveau van de overheid, mesoniveau op het niveau van de onderwijsinstelling en de docent op microniveau.

Zodoende wordt het thema gepersonaliseerd onderwijs breed belicht en wordt gezocht naar een antwoord op onderstaande hoofdvraag:

Op welke wijze wordt gepersonaliseerd onderwijs vormgegeven op scholen in Schotland?

De deelvragen die hieruit voortvloeien zijn:

- Hoe wordt gepersonaliseerd onderwijs gefaciliteerd en gestimuleerd door de overheid?
- Hoe krijgt gepersonaliseerd onderwijs vorm in de visie van de scholen?
- Hoe krijgt gepersonaliseerd onderwijs vorm in de lessen van de scholen?

In dit hoofdstuk wordt weergegeven wat onder gepersonaliseerd leren wordt verstaan. Het begrip wordt vanuit literatuur gedefinieerd waarna de relevantie voor de studiereis naar Schotland wordt aangegeven. Aan het slot van dit onderdeel wordt benoemd welke onderdelen van gepersonaliseerd leren verder onderzocht zullen worden tijdens de bezoeken aan onderwijsinstanties in Schotland.

Gepersonaliseerd leren

Gepersonaliseerd leren is een veel gebruikte term, maar ook een term met veel verschillende betekenissen (Hartley, 2009; Van Loon, Van der Neut, De Ries & Kral, 2016). Het gepersonaliseerd leren is een vorm van maatwerk dat volgens de website Kennisrotonde (van der Vegt, 2019) een verzamelterm is voor een groot aantal verschillende manieren om het onderwijsaanbod beter aan te laten sluiten op de behoeften van leerlingen. Zo wordt maatwerk in verband gebracht met bijvoorbeeld differentiatie, flexibilisering, individualisering, personalisering en talentontwikkeling.

Daarnaast is veel onduidelijkheid over wat gepersonaliseerd leren precies betekent. Vaak wordt zowel personalisatie en differentiatie bedoeld. Onder personalisatie vallen persoonlijke leerbehoeften en leervoorkeuren, afgestemd op de specifieke interesses van verschillende lerenden. Daarentegen gaat het bij differentiatie meer om het afstemmen op leervoorkeuren (Bray en McClaskey 2013).

Naast personalisatie wordt gepersonaliseerd leren gekenmerkt door differentiatie en individualisatie (Hartley, 2009)

Differentiatie is een onderwijsbenadering waarbij leraren proactief aanpassingen doen in de inhoud van het onderwijs, de leermaterialen, de gevraagde leeractiviteiten en de producten van leerlingen, om tegemoet te komen aan verschillende leerbehoeften van individuele leerlingen of van kleine groepen leerlingen, om daarmee de leermogelijkheden van alle leerlingen in de klas te vergroten." (Van der Vegt 2019)

Personalisatie – differentiatie – individualisatie²

Personalisatie	Differentiatie	Individualisatie
De leerling <i>stuurt zijn of haar eigen leerproces</i>	De leraar <i>geeft les aan groepen leerlingen</i>	De leraar <i>geeft les aan individuele leerlingen</i>
<ul style="list-style-type: none">• Verbindt het leren aan eigen interesses, passies en ambities• Ontwikkelt de vaardigheden om zelf de juiste technologie en hulpmiddelen te kiezen en te gebruiken• Bewijst dat hij/zij stof beheerst in een competentiegericht model• Gebruikt toetsing om te leren• Wordt zelfsturende leerling die eigen voortgang bijhoudt en reflecteert op basis van beheersing van stof en vaardigheden	<ul style="list-style-type: none">• Stemt onderwijs af op de leerbehoeften van groepen leerlingen• Selecteert technologie en hulpmiddelen gericht op de leerbehoeften van groepen leerlingen• Houdt voortgang bij op basis van Carnegie units (contacturen) en niveau• Gebruikt toetsing voor het leren• Gebruikt data en toetsen om groepen en individuele leerlingen voortdurend feedback te geven ter bevordering van het leren	<ul style="list-style-type: none">• Voorziet in leerbehoeften van de individuele leerling• Selecteert technologie en hulpmiddelen gericht op de leerbehoeften van de individuele leerling• Houdt voortgang bij op basis van Carnegie units (contacturen) en niveau• Gebruikt toetsing van het leren• Gebruikt data en toetsen om voortgang te bevestigen en te rapporteren wat de individuele leerling heeft geleerd

Gepersonaliseerd leren volgens Hartley (2009)

Individualisatie binnen gepersonaliseerd leren is niet dat het curriculum zich aanpast op resultaten van leerlingen maar het gaat verder, het gaat om de motivatie van leerlingen (engagement) en de stem van studenten.(bron)

Auteurs geven aan dat differentiëren, individualiseren en gepersonaliseerd onderwijs als synoniemen gebruikt kunnen worden.

Volgens Hattie et al. (1996) kenmerkt gepersonaliseerd leren zich door:

- Rijke verscheidenheid aan leersituaties
- Leerkracht, leerling, ieder met eigen rol, zijn samen verantwoordelijk voor het leerproces
- Onderwijs sluit aan bij interesses, behoeften, capaciteiten en leerstijl van de leerling
- Leren vindt plaats in interactie met leerlingen, leerkrachten, ouders en leeromgeving

Volgens Johnson et al (2015) valt of staat personaliseren met de relatie tussen docent en student, tussen 'mentor' en 'leerling', tussen leerling en lesstof. Hoewel de keuzemogelijkheden voor leerkrachten, scholen, ouders en leerlingen enorm zijn toegenomen, is het uiteindelijke doel nog altijd om ieder kind die ondersteuning en middelen te bieden die het nodig heeft. Ook volgens Van Loon et al (Van Loon 2016) gaat het bij gepersonaliseerd leren om een persoonlijke diagnose van de onderwijsbehoefte van de individuele leerling voor en door de leerlingen zelf. Daarop wordt de didactiek, pedagogiek, curriculum en de leeromgeving afgestemd en technologie speelt hierin een belangrijke rol.

Volgens van Eck (2015) heeft de leerling bij gepersonaliseerd leren zelf de ruimte om het leren te sturen, het leren te verbinden met eigen interesses en talenten en zelf verantwoordelijkheid te dragen voor het eigen leren. Hierin gaat het erom dat de leerling autonomie krijgt.[Einde van tekstterugloop]Kenmerkend voor personalisatie is dat iedere leerling zelf moet kunnen toetsen in hoeverre hij of zij bepaalde concepten en vaardigheden beheerst, naast andere soorten toetsen die de docent gebruikt of die volgens de beleids- of schoolvoorschriften verplicht zijn. De leerling moet in staat zijn tot zelfregie (Johnson et al 2015).

Ook Bray en McClaskey (2013) beschrijven gepersonaliseerd leren vanuit de lerende of de leerling. Er wordt benoemd dat de lerende:

- weet hoe hij zelf het beste leert
- zelf het eigen leren reguleert
- een stem en een keuze in het eigen onderwijs heeft
- mede-ontwerper is, flexibel kan leren, hooggekwalificeerde docenten heeft die participeren in leren
- competentiegericht is

In het kader van het onderzoek naar gepersonaliseerd leren in Schotland wordt gebruik gemaakt van de definitie van gepersonaliseerd leren van Leadbetter (2005). Hij zegt dat gepersonaliseerd leren kinderen moet toerusten met de juiste tools om zelf keuzes te maken in welke onderwerpen bestudeerd gaan worden, wat de leeromstandigheden zijn, welke

leerstijlen te gebruiken. Keuzevrijheid hierin is echter slechts een gereedschap om kinderen meer betrokken bij en gemotiveerd voor hun eigen onderwijs te laten zijn. Omdat deze definitie veel van het eerdere beschrevene in zich heeft, wordt in dit onderzoek de definitie van Leadbetter gebruikt als het gaat om gepersonaliseerd onderwijs.

Volgens Pane et al. (2015) kan gepersonaliseerd onderwijs worden vormgegeven in 5 strategieën die naast elkaar bestaan of gevolgd kunnen worden. De strategieën stelen op bovenstaande omschrijving van gepersonaliseerd leren. Het maakt het gepersonaliseerd onderwijs praktisch en meetbaar.

➤ Strategie 1: Leerling profielen

De leraar kijkt naar data van leerlingen om onderwijs verder te bepalen. Wat heeft een bepaalde leerling nodig? Er worden doelen opgesteld met leerkracht en leerling. Er worden gesprekken gevoerd tussen leerkracht en leerling om de data samen te analyseren.

➤ Strategie 2: Persoonlijke leerroutes

Er worden hoge verwachtingen uitgesproken. De student mag zelf keuzes maken in hoe hij daarin wil gaan voldoen door zijn/haar eigen persoonlijke leerp pad te kiezen. Er is veel tijd voor 1-op-1 begeleiding voor wie dat nodig heeft. Er kan ook buitenschools ervaring worden opgedaan (bijv. door huiswerk)

➤ Strategie 3: Competentiegerichte progressie

De student mag laten zien dat hij/zij een doel behaald heeft. De student doorloopt de inhoud op eigen tempo. De doelen worden vooral nog door de leerkracht bepaald, maar de student bepaalt hoe hij dat doel/de competentie gaat behalen.

➤ Strategie 4: Flexibele leeromgevingen

De school gebruikt middelen zoals personeel, ruimte en tijd om flexibele manieren om personalisatie te ondersteunen. Er zijn flexibele randvoorwaarden voor de student om te leren. Technologie speelt een belangrijke rol en moet beschikbaar zijn voor alle studenten.

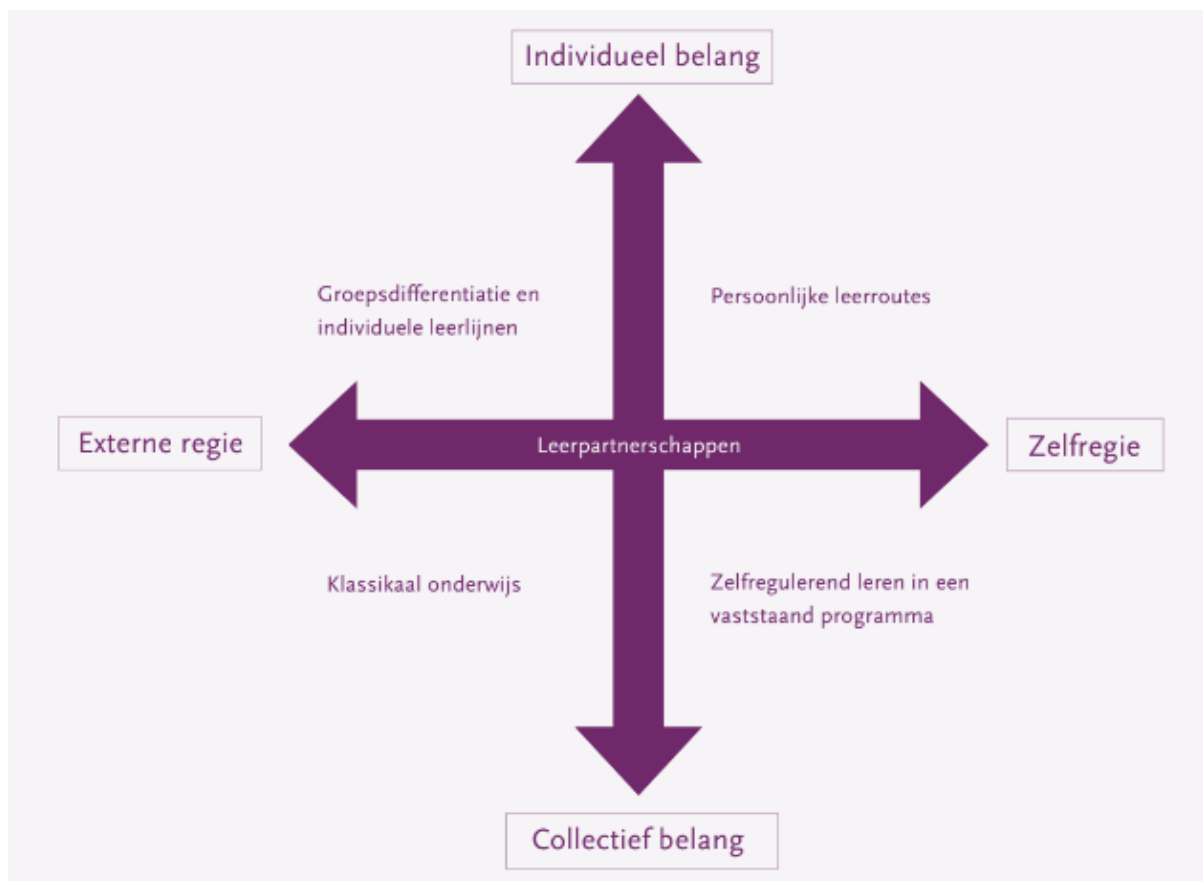
➤ Strategie 5: Nadruk op gereedmaken voor college en carrière

De nadruk ligt op het ontwikkelen van competenties om zich voor te bereiden op studeren en beroeps carrière. Er wordt dus gekeken naar academische en niet-academische vaardigheden.

Volgens van Loon (2016) zijn er verschillende constellaties van personaliseren van leren. Hieraan liggen dimensies ten grondslag, nl. regie op het leren (zelfregie vs externe regie) en collectief belang vs individueel belang.

Als het gaat om de regie-dimensie, dan ligt aan de ene kant de regie volledig extern, buiten de leerling, bijvoorbeeld bij een leraar of een methode. Aan de andere kant van de dimensie heeft de leerling de volledige regie op het eigen leerproces. Tussen deze extremen zijn allerlei vormen, waarbij de leerling in meer of mindere mate invloed heeft op het leerproces. Een keuze voor de plek op deze dimensie heeft gevolgen voor de visie op de functie en positie van de leraar en de leerling, voor de rol van leerbronnen, inzet van technologie, etc.

Onderwijs dient niet alleen het individuele belang, maar ook het collectieve. Het gaat om academische en niet-academische vaardigheden. De balans tussen individualisering en collectivisering bepaalt de personalisering van het onderwijs. Als het collectieve belang zwaarder weegt, zal het onderwijs weinig gepersonaliseerd zijn en krijgen alle leerlingen hetzelfde onderwijs. Slaat de balans door naar het individuele belang, dan is er meer ruimte voor differentiatie en kunnen leerlingen gepersonaliseerde leertrajecten volgen, al dan niet gesteund door ict leermiddelen.

Dimensies van leren volgens van Loon (2016)

2. Onderzoeksontwerp

In dit hoofdstuk wordt de onderzoeksmethode en verantwoording besproken.

Kwalitatief onderzoek

Omdat we gericht zijn op het begrijpen van het onderwijssysteem in het geheel is kwalitatief onderzoek het meest geschikt: we willen weten waarom heeft men bepaalde keuzes heeft gemaakt m.b.t. gepersonaliseerd leren en hoe dit in de praktijk werkt (Verhoeven, 2018, p. 26). Dit biedt inzichten in de stappen die gezet zijn en de ervaringen met dit type onderwijs.

Dataverzamelmethode

Per deelvraag worden verschillende onderzoeksinstrumenten gekozen. Hieronder wordt beschreven welke dat zijn.

Deelvraag 1 Hoe wordt gepersonaliseerd leren gefaciliteerd en gestimuleerd door de overheid?

Voor de beantwoording van deze deelvraag zijn twee onderzoeksinstrumenten gekozen. Ten eerste het bestuderen van websites en onderwijsdocumenten van de overheid m.b.t. het gepersonaliseerd leren, ofwel 'document interrogation' (Thomas, p. 214).

Dit zijn:

- de website van de overheid: <https://education.gov.scot/education-scotland/>
- het document 'Curriculum for Excellence' (Education Scotland, 2016)
- het document 'CfE Briefing. Personalised learning' (Education Scotland, 2012)

Bovenstaande bronnen geven inzicht in wat de overheid heeft opgezet en welke stappen daarin ondernomen zijn. Ze tonen daarin ook welke visie de overheid heeft op onderwijs. .

Ten tweede het afnemen van een interview met een vertegenwoordiger van de overheid afgenomen. Dit kan een vertegenwoordiger zijn van de nationale overheid, maar wanneer dit niet haalbaar is zal worden gezocht naar iemand van de plaatselijke gemeente van een van de scholen. Hoewel de bovenstaande bronnen veel inzichtelijk kunnen maken, biedt een interview een verdere verdieping door de context die de geïnterviewde kan schetsen. Dat wat in theorie beschreven is kan afwijken van wat in de praktijk gebeurt. Het interview is semigestructureerd zodat het een verdieping vormt op de bronnen. De geïnterviewde kan n.a.v. de vragen zaken toevoegen en hierop kan ter plekke op worden doorgevraagd.

Deelvraag 2 Hoe krijgt gepersonaliseerd leren vorm in de visie van de scholen?

Voor de beantwoording van deze deelvraag worden drie tot vier scholen bezocht. Op het moment van schrijven is nog niet vastgesteld welke. Er is contact gelegd met scholen van alle niveaus in Schotland (basisonderwijs, voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs) zodat er een meer compleet beeld ontstaat van hoe gepersonaliseerd leren in het onderwijs vorm krijgt. Bij het bezoek aan de scholen wordt wederom gebruik gemaakt van twee onderzoeksinstrumenten die elkaar aanvullen.

Ten eerste het bestuderen van onderwijsdocumenten van de scholen. Deze documenten worden m.b.v. een kijkkader n.a.v. het theoretisch kader geanalyseerd.

Ten tweede het afnemen van een interview met een vertegenwoordiger van de schoolleiding (bijv. directeur) of onderwijskundige van de scholen die inhoudelijk betrokken zijn bij de visie van de school. Docenten zijn hierin o.a. de uitvoerders van de visie en zullen daarom ook hierop bevraagd worden. Omdat zij voor de beantwoording van deelvraag 3 geïnterviewd worden (zie 4.2.3.), zal in dat interview een vraag m.b.t. deelvraag 2 opgenomen worden. Het interview met de een van de schoolleiding of onderwijskundige is een verdieping op de gelezen visiedocumenten: het interview biedt meer context bij de documenten. Ook hier zal om dezelfde redenen als bij deelvraag 1 een semigestructureerd interview worden afgenomen.

Deelvraag 3 Hoe krijgt gepersonaliseerd leren vorm in de lessen van de scholen?

Voor de beantwoording van deze deelvraag geldt ook dat er scholen bezocht worden. In deze deelvraag staat observatieonderzoek meer centraal. Er zullen een of meerdere lessen bezocht worden om duidelijk te krijgen hoe gepersonaliseerd leren concreet vorm krijgt. Ook bij deze deelvraag zijn twee onderzoeksinstrumenten gekozen.

Ten eerste het gestructureerd observeren middel een observatieschema. Op deze manier observeren we met een doel (Van der Donk & Van Lanen, p. 188-189). De observatiepunten komen voort uit ons theoretisch kader naar gepersonaliseerd leren. Van der Donk & Van Lanen (2012) geven aan dat je in een dergelijk schema zo precies mogelijk moet beschrijven welk gedrag je wilt observeren. Omdat dit in ons onderzoek minder passend is kiezen we ervoor om de observatiepunten meer open te formuleren aan de hand van thema's binnen het gepersonaliseerd onderwijs. We willen immers weten hoe men het gepersonaliseerd onderwijs vorm geeft. We spreken daarom liever over een kijkkader zoals Van der Donk & Van Lanen spreken over het bestuderen van bronnen (2012, p. 182-183). Ons inziens is het open karakter van deze opzet goed bruikbaar voor het observeren van de lessen.

We kiezen ervoor ons niet te richten op hoe vaak bepaalde zaken aan bod komen, wat vaak

gebruikelijk is in observatieschema's. Dit heeft een meer kwantitatief karakter en sluit daarom minder goed aan op onze onderzoeksvraag.

Ten tweede het afnemen van semigestructureerde interviews bij docenten en leerlingen/studenten (die we hebben geobserveerd). Op deze manier kunnen we onze observaties spiegelen aan de ervaring en ideeën van de docent en krijgen we nog meer inzicht in wat er in de les gebeurt m.b.t. gepersonaliseerd onderwijs. Het interview is ook hier dus een verdieping op het eerste onderzoeksinstrument.

Validiteit en betrouwbaarheid

Om zoveel mogelijk validiteit te creëren hebben we ervoor gekozen twee verschillende onderzoeksinstrumenten te gebruiken per deelvraag, zodat we verschillende data hebben van datgene wat we onderzoeken (methodetriangulatie).

Het onderzoek heeft de beperking dat we slecht enkele scholen onderzoeken. Strikt genomen kunnen we geen uitspraken doen over het Schotse onderwijs, slechts de scholen die we bezocht hebben. Hetzelfde geldt voor uitspraken over de overheid.

De semigestructureerde interviews bieden een bepaalde mate van betrouwbaarheid. De ruimte voor verdieping geeft triangulatie, maar tegelijkertijd een beperking: er kan vanaf geweken worden. Tevens worden de interviews door veel verschillende studenten afgenomen. Er wordt daarom naar een gelijke werkwijze gestreefd. Hetzelfde geldt voor het analyseren van de data.

De hoeveelheid studenten kan overigens een verrijking opleveren. Niet iedereen kijkt op dezelfde manier. Er is daarom ook sprake van onderzoekerstriangulatie.

Er is ook sprake van brontriangulatie doordat verschillende mensen worden geïnterviewd (docenten, leerlingen, directeuren, overheidsvertegenwoordigers).

Het kijkkader draagt bij in betrouwbaarheid doordat we samen naar dezelfde observatiethema's kijken. We geven richting aan ons kijkgedrag.

Samenvattend:

Deelvragen	Instrumenten	Respondenten/ onderzoeksubjecten	Analyse
1. Hoe wordt gepersonaliseerd leren gefaciliteerd en gestimuleerd door de overheid?	Semigestructureerd interview Document interrogation	Overheidsinstanties: Education Scotland en plaatselijke gemeente Glasgow (1-2 interviews) Onderwijskundige	Open en axiaal coderen
2. Hoe krijgt gepersonaliseerd leren vorm in de visie van de scholen?	Document interrogation Semigestructureerd interview	Visiedocumenten Directeur of onderwijskundige in school (per school minimaal 1 interview)	Kijkkader n.a.v. literatuur Open en axiaal coderen
3. Hoe krijgt gepersonaliseerd leren vorm in de lessen van de scholen?	Observatieonderzoek Semigestructureerd interview	Tijdens de lessen Docenten en studenten/ leerlingen bij wie de les is bijgewoond (minimaal 1 docent en 1 leerling per school)	Kijkkader n.a.v. literatuur Open en axiaal coderen

Literatuurlijst

- Biesta, G. J. J. (2015). Het prachtige risico van onderwijs. Phronese.
- Boonstra, C., De Graaf Bierbrauwer, C., & Carstens, N. (2019). Het Onderwijsvragenboek: Waarom doen we de dingen zoals we ze doen? (2e ed.). University Press B.V.
- Bray, B. en McClaskey, K. (2013). A step-by-step guide to personalize learning. Learning & Leading with Technology, May 2013, 12-19.
- De Muynck, B., Both, D., & Visser-Vogel, E. (Red.) (2015). Opbrengstgericht leren, meer dan presteren: Een integrale aanpak van OGW en HGW (2e ed.). Coutinho.
- Education Scotland. (z.d.) For Scotland's learners, with Scotland's educators. Geraadpleegd op 28 juni 2022, van <https://education.gov.scot/education-scotland/>
- Education Scotland. (2012). CfE Briefing. Personalised learning. Geraadpleegd op 28 juni 2022, van <https://education.gov.scot/Documents/cfe-briefing-5.pdf>
- Education Scotland. (2016). Curriculum for Excellence. Geraadpleegd op 28 juni 2022, van <https://education.gov.scot/Documents/All-experiencesoutcomes18.pdf>
- Education Scotland. (z.d.) Scotland's Curriculum: Schotland's Approach. Geraadpleegd op 13 september 2022, van <https://scotlandscurriculum.scot/3/>
- Education Scotland. (z.d.) Scotland's Curriculum: What Matters?. Geraadpleegd op 13 september 2022, van <https://scotlandscurriculum.scot/4/>
- Education Scotland. (z.d.) Scotland's Curriculum: How We Do it. Geraadpleegd op 13 september 2022, van <https://scotlandscurriculum.scot/5/>
- Hattie, J., Biggs, J., Purdie, N. (1996) Effects of learning skills interventions on student learning: a meta-analysis. Rev Ed Res 66 (2), 99-136.
- Johnson, L., van de Wetering, M.W., Adams Becker, S., Estrada, V., Cummins, M. (2015) Personaliseren in het leren, een internationale schets. Gepersonaliseerd leren in Nederland, Australie, Canada, Europa en de VS: NMC Horizon Project - Strategic Brief. Nummer 2.1. The New Media Consortium en Stichting Kennisnet
- Scottisch Government. (z.d.) Policy: Getting it right for every child (GIRFEC). Geraadpleegd op 28 juni 2022, van <https://www.gov.scot/policies/girfec/>
- SLO (2019, 16 december). Samenhang in het curriculum: Schotland. SLO: een doordracht curriculum dat doen we samen. Geraadpleegd op 20 juni 2022, van <https://www.slo.nl/thema/meer/samenhang-curriculum/curriculumsamenhang-buiten-nederland/landen/schotland/>
- Thomas, G. (2017). How To Do Your Research Project: a guide for students (3rd edition). Sage Publications Ltd.
- Van der Vegt, A.L., Kieft, M., Bekkers, H. Differentiatie in de klas: wat werkt? Kennisrotonde 2019.

- Verhoeven, N. (2018). Wat is onderzoek? Praktijkboek voor methoden en technieken. Boom.
- Van der Donk, L., & Van Lanen, B. (2012) Praktijkonderzoek in de school (2e herziene druk). Uitgeverij Coutinho.
- Van Laar-Jochensen, T. W. (2019). Bijzonder gevormd: Over vorming in het christelijk onderwijs. Geraadpleegd op 28 juni 2022, van: <https://identiteitsplein.nl/a/bijzonder-gevormdcjwlyecgb3pef0730v5rnwduh>
- Van Loon, A.M., van der Neut, de Ries, K., Kral, M. (2016) Dimensies van gepersonaliseerd leren: de eerste bouwsteen voor het organiseren van gepersonaliseerd leren. Research report HAN.
- Van Eck, E., Heemskerk, I., Pater, C. (2015) Effecten van flexibilisering en gepersonaliseerd leren. Deelrapport Onderzoek i.o.v. de Onderwijsraad.
- Pane, J.F., Steiner, E.D., Baird, M.D., Hamilton, L.S. (2015) Continued progress. Promising evidence on personalized learning. RAND Corporation.